

**ΕΛΠΙΔΟΣ ΓΟΥΝΑΡΗ:
Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ
ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΟΠΩΣ ΕΜΦΑΙΝΕΤΑΙ ΜΕΣΑ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ
ΠΡΟΣ ΣΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ**

Ἀνεπανάληπτα μνημεῖα χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ φροντίδος γιὰ τὶς ψυχὲς ποὺ πονοῦν εἶναι οἱ ἐπιστολὲς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου πρὸς τοὺς συνεργάτες του στὴν Κωνσταντινούπολη, καὶ μάλιστα πρὸς τὶς ἀφοσιωμένες διακόνισσες τῆς Ἐκκλησίας.

Σ' αὐτὲς διαλάμπει τὸ πατρικὸ ἐνδιαφέρον, ὁ φιλοσοφικὸς στοχασμός, ἡ χριστοκεντρικὴ θεώρηση τοῦ κόσμου, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν πείρα τῆς ζωῆς τοῦ ἀποστολέως. **Ἀνάμεσα σ' αὐτὲς ξεχωρίζουν δεκαεπτὰ ἐπιστολὲς πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα.**

Ἡ Ὀλυμπιάς ὑπῆρξε ἡ πιὸ μεγάλη γυναικεία μορφή στὴ Βυζαντινὴ φιλανθρωπία. Σύμφωνα μὲ τοὺς βιογράφους της, γεννήθηκε στὴν Κω/λη περὶ τὸ 360 μ.Χ. Κόρη τῆς κόρης τοῦ πραιτορα τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἀνωτέρου αὐλικοῦ Σεκούνδου, ἔμεινε ὀρφανὴ καὶ ἀπὸ τοὺς δύο της γονεῖς. Τὴ διαπαιδαγώγησέ της ἀνέλαβε ἡ ἀδελφὴ του ἐπισκόπου Ἰκονίου, Θεοδοσία.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 384 μ.Χ. ἡ Ὀλυμπιάς νεαροτάτη, ὡραιότατη, εὐγενεστάτη, ἐλλογιμοτάτη, νυμφεύεται τὸν ἑπαρχο τῆς Κων/πόλεως Νεβρίδιο. Ὁ Γρηγόριος ἀπευθύνει στὸν Προκόπιο συγχαρητήρια ἐπιστολὴ γιὰ τοὺς γάμους τῆς «**χρυσῆς**» Ὀλυμπιά-

δος. Λίγο αργότερα αποστέλλει στη νεόνυμφο δῶρο γαμήλιο, θαυμάσιο ποίημα ἀπὸ 111 στίχους, σὲ μέτρα ἀρχαῖκά, μὲ ὕφος ρέον καὶ ἀνθηρό, ὑποθήκες σοφές «στήν κόρη του τὴν Ὀλυμπιάδα», ὅπου σκιαγραφεῖται ὁ ἰδανικὸς τύπος τῆς χριστιανικῆς συζύγου.

Ὅμως ἡ Ὀλυμπιάς δὲν θὰ χαιρόταν γιὰ πολὺ. Μετὰ ἀπὸ εἰκοσάμηνη συζυγία ὁ Νεβρίδιος ἀποθνήσκει καὶ ὁ συγγενὴς τῆς Μ. Θεοδόσιος «ἠθέλησεν αὐτὴν Ἐλπίδιῳ τινὶ συγγενεῖ ἑαυτοῦ συνάψαι γάμῳ». Καὶ ἡ ἀπάντηση τῆς εἰκοσαετοῦς Ὀλυμπιάδος: «Εἰ ἐβούλετό με ὁ ἐμὸς βασιλεὺς ἄρρενι συζῆν, οὐκ ἄν μου τὸν πρῶτον ἀφείλετο». Ὁ αὐτοκράτωρ ὀργίζεται, διατάσσει τὴ δήμευση τῆς τεραστίας περιουσίας τῆς. Οὐσιαστικὰ τελεῖ ὑπὸ περιορισμό.

Ὅμως αὐτὴ εὐχαριστεῖ τὸν ἄρχοντα, γιατί μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὴν ἀπήλλαξε ἀπὸ τοῦ νὰ «ἐλίσσεται περὶ τὴν ὕλην». Ζεῖ ζωὴ θείας ἀφιερώσεως καὶ ἀσκήσεως. Ὁ αὐτοκράτωρ πληροφορεῖται, θαυμάζει καὶ ἀποδίδει.

Ὁ Ὀλυμπιάς ἀρχίζει τότε τὴν κοινωνικὴ τῆς δράση. Κτίζει στήν περιοχὴ μοναστήρι, μὲ ξενοδοχεῖο, νοσοκομεῖο καὶ ἄλλα εὐαγὴ ἰδρύματα. Προῖσταται καὶ διακονεῖ προσωπικά.

Ὁ πατριάρχης Κων/λεως Νεκτάριος τὴν ἐπιβραβεύει «καίπερ νέαν χήραν γενομένην, εἰς ἅγαν δὲ φιλοσοφοῦσαν, κατὰ τὸν τῆς Ἐκκλησίας θεσμόν, διάκονον ἐχειροτόνησε», σὲ ἡλικία μόλις 30 ἐτῶν. Γιὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἡ Ὀλυμπιάς προσφέρει στὴν Ἐκκλησία Κων/λεως «χρυσίου λίτρας μυρίας, ἀργυρίου λίτρας δισμυρίας» ἀπέραντες ἐκτάσεις στὴ Γαλατία, Καππαδοκία καὶ Βυθυνία καὶ ἀκίνητα στὴν Κων/λη.

Ὁ Πατριάρχης ἐκτιμώντας τὴ σύνεση καὶ τὴν ἀρετὴ τῆς, τὴν καθιστὰ σύμβουλό του καὶ δὲν διστάζει καὶ «ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς αὐτῇ πείθεσθαι».

Τὸν Νεκτάριο διαδέχεται ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ὁ ἥρω-

ικὸς ἱεράρχης στὸ πρόσωπο καὶ στὸ πνεῦμα τῆς Ὀλυμπιάδος διακρίνει τὸ «σκεῦος τὸ εὐχρηστον εἰς διακονίαν».

Ἐκείνη, στὴν ἀγία μορφή τοῦ νεκρωμένου γιὰ τὸν κόσμον ἱεράρχου, βρίσκει τὸν μιμητὴ τοῦ Παύλου, τὸν ἐνσαρκωτὴ τῆς ἀγάπης, τὸν πνευματέμφορο ὁδηγὸ καὶ συμπαραστάτη, ποὺ θὰ προαγάγει τὸ κοινωνικὸ της ἔργο. Ὁ Χρυσόστομος μεγαλουργεῖ καὶ ἡ Ὀλυμπιάς χορηγεῖ γενναιόδωρα καὶ πλουσιοπάροχα.

Μὰ ἡ θύελλα τοῦ κακοῦ θὰ ξεσπάσει. Ἡ ἐξυγίανση τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἐπιχειρεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης θὰ προσκρούσει «εἰς τὴν μὴνιν τῶν ἀναξίων οἰκονόμων» καὶ στὴ ματαιοδοξία τῆς αὐτοκρατείας Εὐδοξίας. Ὁ μάρτυρας ἱεράρχης βαδίζει γαλήνιος, ἀμνησικακος τὸν δρόμο τῆς ἐξορίας.

Μαζί του ἀνεβαίνουν τὸν Γολγοθὰ καὶ οἱ δικοὶ του στὴν Κων/λη. Ὅσοι ζητοῦν νὰ τοῦ συμπαρασταθοῦν ὑφίστανται τὴν ὀργή καὶ τὶς διώξεις ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν του, στὴ Βασιλεύουσα. Τὸν κατηγοροῦν γιὰ τὸν ἐπισυμβάντα ἐμπρησμό τῆς Ἀγίας Σοφίας. «Ἐν ταύταις ταῖς συμφοραῖς ἀνδρεία ἀνεφάνη ἡ Ὀλυμπιάς, ἡ διάκονος». Ἀποκρούει μὲ ἀξιοπρέπεια τὴν κατηγορία ἐνώπιον τοῦ πραίτορος, ἀρνεῖται νὰ κοινωνήσῃ ἐκκλησιαστικὰ μὲ τοὺς διώκτας ἐπισκόπους. Τὸ δικαστήριό γιὰ νὰ τὴν ἐκβιάσῃ τὴν καταδικάζει σὲ βαρύτατο πρόστιμο. Αὐτὴ ἀδιαφορεῖ γι' αὐτό. Ἀφήνει τὴν Κων/λη καὶ διαμένει στὴν Κύζικο. Ἄν καὶ ἀσθενὴς ἐμψυχώνει τὴν πολυάνθρωπο πόλιν. Ἀργότερα βρίσκεται ἐξόριστῃ στὴ Νικομήδεια.

Καὶ ὁ Χρυσόστομος; Δὲν μπορεῖ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν εὐγενικὴ ψυχὴ, ποὺ μάχεται, καὶ ποὺ ὅμως ταυτόχρονα πονεῖ καὶ ὑποφέρει καὶ μελαγχολεῖ μπροστὰ στὴν ὀργανωμένη ἀνθρώπινη κακία.

Καὶ τότε, ὁ μόνος τρόπος εἶναι οἱ ἐπιστολές. Οἱ δεκαεπτὰ ἐπιστολές, ποὺ σώθηκαν ὡς ἐμᾶς ἀπὸ τὴ γραφίδα τοῦ Χρυσοστόμου, φωτεινές, ὅλο ἐκτίμηση γιὰ τὴν ψυχὴ ἐκείνη, ποὺ προσέφερε τὸν

ἐαυτό της καὶ τὰ δικά της στὸν Θεό.

Αὐτὲς τὶς ἐπιστολὲς ὁ ἴδιος τὶς ὀνομάζει «**φάρμακον σωτήριον παντὶ ἀθυμοῦντι**». Οἱ ἄλλοι τὶς θεωροῦν «**ἀριστουργήματα σοφίας καὶ στοργῆς καὶ χάριτος καὶ καρτερίας**». (Μ. Γαλανός) «**Ἔχουν τὴν ἀξίαν μιᾶς μαρτυρίας, τὴ θαλπωρὴ τῆς ζωῆς, στὴν ἀκτινοβολία ἑνὸς ὑπέροχου μαθήματος**» (Α.. Malingrey).

Ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Τρεμπέλας τὶς χαρακτηρίζει «**μνημεῖα πολύτιμα μίας φιλίας ἀνυπερβλήτου. Ἔργα φιλοσοφίας χριστιανικῆς**».

Ὅποιος εἶχε τὴ δυνατότητα τῆς πνευματικῆς ἐντρύφσεως σ' αὐτὲς θὰ συμφωνήσῃ μὲ τὸν Μέγα Φώτιο ὅτι εἶναι «**ἐμμελέςτερον τῶν ἄλλων ἐπιστολῶν τοῦ Χρυσοστόμου συντεταγμέναι**», «**ὑπόδειγμα ὕφους καθαροῦ**» «**ἄριστος καθρέπτης τῶν ἀνεκτιμήτων ἠθικῶν θησαυρῶν τῆς Ὀλυμπιάδος**».

Ὁ λόγος ἐδῶ εἶναι φτερωτός, λαμπερός, ἀνθηρός, διαυγέστατος, σχεδὸν ποιητικός. Θαυμάζομε μὲ πόση δεξιότητα, πὺν προϋποθέτει ψυχὴ εὐαίσθητη καὶ εὐγενή, δοκιμάζει νὰ προσεγγίσει τὴ φίλη ψυχή, πὺν δοκιμάζεται ἀπὸ τὰ νέφη τῆς ἀθυμίας.

Σύμφωνα μὲ τὸν Βυζαντινὸ ἐπιστολιμαῖο χαρακτῆρα ὁ ἅγιος ἱεράρχης ἀπευθύνεται:

«**Τῇ δεσποίνῃ μου, τῇ αἰδεσιμωτάτῃ καὶ θεοφιλεστάτῃ διακόνῃ Ὀλυμπιάδι, Ἰωάννης ἐπίσκοπος ἐν Κυρίῳ χαίρειν**».

Στὴν ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ὡς ἔμπειρος ψυχολόγος ζητεῖ νὰ φέρῃ στὸ φῶς τὰ αἷτια τῆς μεγάλης θλίψεως τῆς παραληπτρίας.

«**Ἐμπρὸς λοιπόν, ἅς σοῦ στεγνώσω τῆς ἀθυμίας σου τὴν πληγὴ καὶ ἅς σκορπίσω τοὺς λογισμούς, πὺν συνάξουν τοῦτο τὸ σύννεφο. Τί εἶναι αὐτὸ πὺν σοῦ σκοτίζει τὸν νοῦν καὶ σὲ κάνει νὰ λυπάσαι καὶ νὰ ἀδημονεῖς; Γιατί εἶναι ἄγρια ἢ κακοκαιρία πὺν**

βρῆκε τις ἐκκλησίες, καὶ κατασκότεινη κι' ὅλα τὰ μετέβαλε σὲ νύχτα ἀσέληνη, καὶ μέρα μὲ τὴ μέρα σωριάζονται πικρὰ πόνων ναυ-
 ἄγια καὶ αὐξάνει ἡ πανωλεθρία τῆς Οἰκουμένης; Τὸ ξέρω κι ἐγὼ
 αὐτό. Καὶ μπορῶ νὰ σοῦ δώσω περιγραφή, ποὺ θὰ κάνει σαφέ-
 στερη τὴν τραγωδία»

Ἀκολουθεῖ ἀριστουργηματικὴ ἀπεικόνιση τοῦ χειμῶνος ἐφά-
 μιλλη τῶν κλασσικῶν κειμένων:

«Βλέπομε τὴ θάλασσα νὰ ἀναμοχλεύεται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ἀβύσ-
 σου, ναῦτες νὰ ἐπιπλέουν νεκροὶ στὰ νερά, ἄλλους νὰ ἔχουν βου-
 λιάξει, διαλυμένες τὶς σανίδες τῶν караβιῶν, τὰ πανιὰ σκισμένα,
 τὰ κατάρτια σπασμένα, τὰ κουπιά νὰ' χουν ξεφύγει μακριὰ ἀπὸ τὰ
 χέρια τῶν κωπηλατῶν, τοὺς κυβερνήτες ἀντὶ νὰ κρατοῦν τὸ τιμό-
 νι, νὰ κάθονται στὰ καταστρώματα μὲ τὰ χέρια δεμένα μὲ ἀπελπι-
 σία, γύρω ἀπὸ τὰ γόνατα. Καὶ μπροστὰ στὸ ἀδιέξοδο γιὰ ὅσα συμ-
 βαίνουν, νὰ θρηνοῦν, νὰ φωνάζουν πικρά, νὰ ὀλοφύρονται, καὶ
 οὔτε ὁ οὐρανός, οὔτε τὸ πέλαγος νὰ φαίνεται, ἀλλὰ σκοτάδι πηχτὸ
 καὶ ζοφερὸ νὰ ἐπικρατεῖ, ὥστε οὔτε τοὺς διπλανοὺς νὰ μὴ βλέπεις.
 Καὶ ὁ πάταγος τῶν κυμάτων εἶναι πολὺς, καὶ θαλασσινὰ θηρία ἀπὸ
 ὅλες τὶς μεριὲς ἐπιτίθενται σ' αὐτοὺς ποὺ πολεμοῦν.»

Ἀλλὰ ἡ περιγραφή εἶναι κατώτερη ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.
 Ὅμως ἡ ἐλπίδα τοῦ πιστοῦ σκίζει τὰ νέφη. **Ἐλπίδα εἶναι ὁ ἴδιος ὁ
 Κυβερνήτης τῆς Ἐκκλησίας, «ὃς οὐ τέχνη περιγίγνεται τοῦ
 χειμῶνος, ἀλλὰ νεύματι λύει τὴν ζάλην».** «Κι ἂν δὲν τὴν κατα-
 παύει ἐξ ἀρχῆς, οὔτε εὐθύς, αὐτὴ εἶναι ἡ συνήθειά του, νὰ μὴ
 σκορπάει τὰ δεινὰ στὴν ἀρχή, ἀλλὰ ὅταν μεγαλώσουν καὶ φθά-
 σουν στὸ κατακόρυφο, κι ὅταν στοὺς περισσότερους ἐπικρατεῖ
 ἀπελπισία, τότε θαυματουργεῖ καὶ κάνει παράδοξα, ἀφ' ἑνὸς μὲν
 δείχνοντας τὴ δύναμή του, ἀφ' ἑτέρου ἐπειδὴ ζητάει νὰ γυμνάσει
 τὴν ὑπομονὴ τῶν πειραζομένων.»

Γι' αὐτὸ κι ὁ Χρυσόστομος ἀπευθύνει στὴ διακόνισσα τὴν

άνορθωτική προτροπή:

«Μὴ τοίνυν ἀναπέσης ἓν γὰρ μόνον ἐστίν, Ὀλυμπιάς, φοβερόν, εἷς πειρασμός, ἁμαρτία μόνον. Καὶ τοῦτο συνεχῶς ἐπάδων σοι τὸ ρῆμα οὐκ ἐπαυσάμην. Τὰ δὲ ἄλλα πάντα μῦθος, κἂν ἐπιβουλὰς εἴπης, κἂν ἀπεχθείας, κἂν δόλους, κἂν συκοφαντίας, κἂν λοιδορίας, κἂν κατηγορίας, κἂν δημεύσεις, κἂν ἐξορίας, κἂν ξίφη ἠκονημένα, κἂν πέλαγος, κἂν τὸν τῆς οἰκουμένης ἀπάσης πόλεμον. Οἷα γὰρ ἂν εἴη τοιαῦτα, πρόσκαιρὰ τέ ἐστι καὶ ἐν θνητῷ γενόμενα σώματι, καὶ τὴν νήφουσιν οὐδὲν παραβλάπτοντα ψυχὴν».

Μὴν ἀφήσεις τὸν ἑαυτό σου νὰ παραδοθεῖ στὴ λύπη καὶ τὴν ἀθυμία. Διότι ἓνα μόνο, ὡς Ὀλυμπιάδα, εἶναι φοβερόν, ἓνας μόνον εἶναι ὁ πειρασμός, ἡ ἁμαρτία μόνον. Καὶ τοῦτον τὸν λόγο δὲν ἔπαυσα νὰ σοῦ τὸν λέγω καὶ νὰ σοῦ τὸν ξαναλέγω. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι πλάσμα τῆς φαντασίας, ἀκόμα καὶ οἱ ἐπιβουλές, τὰ μίση καὶ οἱ δολοπλοκίες, οἱ συκοφαντίες, οἱ περιπαιγμοί, οἱ κατηγορίες, οἱ δημεύσεις, οἱ ἐξορίες, τὰ ἀκονισμένα ξίφη, τὸ πέλαγος τὸ μανιασμένο, ὁ πόλεμος ὁλόκληρης τῆς οἰκουμένης. Ὅποια καὶ ἂν εἶναι αὐτὰ εἶναι πρόσκαιρα καὶ φθαρτὰ καὶ ἔχουν ἀντίκτυπο στὸ θνητὸ σῶμα, ἐνῶ δὲν μποροῦν σὲ τίποτα νὰ βλάψουν τὴν ψυχὴ, ποὺ μένει ἄγρυπνη.

Βέβαια ἡ «δυσημερία» εἶναι «δεινὸν καὶ βαρὺ». Ναί, ὅμως στὸ ἀδιέξοδο τοῦ ἀνθρώπου ἀνοίγεται φωτεινὴ ἡ διέξοδος τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἅγιος συνιστᾷ ὄχι μόνον ὑπομονή, ἀλλὰ καὶ δοξολογία!

«Μὴ τοίνυν θορυβοῦ, μηδὲ ταραττου, ἀλλὰ μένε διηνεκῶς ὑπὲρ πάντων τῷ Θεῷ εὐχαριστοῦσα, δοξολογοῦσα, παρακαλοῦσα, δεομένη, ἱκετεύουσα». Ἡ δυνατότητα τοῦ Δεσπότη εἶναι ἀπεριόριστη. Φθάνει μέχρι καὶ τὴ σωτηρία σκανδαλισθέντων καὶ σκανδαλοποιῶν.

«Γιατί εἶναι δυνατόν σ' Αὐτόν καὶ τοὺς πεσμένους νὰ σηκώσῃ καὶ τοὺς πλανημένους νὰ ξαναφέρει στὸν ἴσιο δρόμο καὶ τοὺς σκανδαλισμένους νὰ διορθώσῃ καὶ αὐτοὺς ποὺ ναι γεμάτοι ἀπὸ μύρια ἁμαρτήματα νὰ τοὺς συγχωρήσῃ καὶ δικαίους νὰ τοὺς ἀναδείξει. Καὶ τοὺς νεκροὺς νὰ ζωντανέψῃ καὶ ὅσα ἔχουν σωριαστῇ σὲ ἐρείπια λαμπρότερα νὰ τὰ παρουσιάσῃ καὶ τὰ παλιωμένα νὰ ἀνακαινίσῃ».

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β.

Ἴσως πεῖ ἡ Ὀλυμπιάς: «Ἐπιθυμῶ βαθιά, ἀλλὰ δὲν μπορῶ. Οὐτε εἶμαι ἱκανὴ νὰ διώξω μακριὰ τὸ νέφος τὸ πυκνὸ καὶ τὸ σκοτεινὸ τῆς ἀθυμίας, ἂν καὶ σφόδρα τὸ ἀντιμάχομαι». Ἀλλὰ αὐτὰ εἶναι «σκῆψις» δικαιολογία καὶ πρόφαση. Καὶ ὁ ἅγιος γνώστης τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, τὴν φιλοτιμεῖ πραγματικά:

«Ἐγὼ γὰρ οἶδα σου τῶν λογισμῶν τὴν εὐγένειαν, οἶδα τῆς εὐλαβοῦς σου ψυχῆς τὴν ἰσχύν, οἶδα τῆς συνέσεως τὸ πλῆθος, τῆς φιλοσοφίας τὴν δύναμιν, καὶ ὡς ἀρκεῖ σοὶ μόνον ἐπιτάξαι τῷ μαινομένῳ τῆς ἀθυμίας πελάγει, καὶ πάντα ποιῆσαι γαλήνην». «Γιὰ νὰ γίνῃ δὲ αὐτὸ εὐκολότερα κατορθωτὸν ἀπὸ σένα, ἃς προσφέρουμε κι' ἐμεῖς τὴ δική μας βοήθεια».

Καὶ τὴν καλεῖ νὰ ἀναμνησθεῖ τὰ ὅσα μέχρι τώρα τὴν ἀξίωσεν ὁ Κύριος νὰ κατορθώσῃ.

«Ἐννόησόν σου τῆς ἀγάπης τὸ πέλαγος, ὃ τοσοῦτον ἠνέφξας, ὡς πρὸς αὐτὰ τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα μετὰ πολλῆς ἀφικέσθαι τῆς ρύμης».

Βάλε μὲ τὸ νοῦ σου τὸ πέλαγος τῆς ἀγάπης, ποὺ τόσο τὸ πλάτυνες, ὥστε νὰ φθάσῃ μὲ πολλὴ ὁρμὴ σ' αὐτὰ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης.

Η Δ' ΕΠΙΣΤΟΛΗ ἀπηχεῖ τὸ ἦθος καὶ τὸ ὕφος τοῦ μεγάλου ἀποστόλου Παύλου, ὅταν ἀπαριθμῶντας τὰ παθήματά του γιὰ

τὸν Χριστό, ἀπευθυνόταν στοὺς πιστοὺς γιὰ νὰ τοὺς καλέσει σὲ θεία μίμηση: **«Μιμηταὶ μου γίνεσθε καθὼς καὶ γὼ Χριστοῦ».**

Ἔτσι ὁ ἐξόριστος τῆς Κουκουσοῦ γράφει ἀναφερόμενος στὶς θλίψεις του, ὅτι αὐτὲς εἶναι ὑποθέσεις, πὺν σὰν ἔμπορος μοχθεῖ νὰ κερδίσει. «Αὐτὸς εἶναι ὁ πλοῦτὸς μου καὶ ἡ ἐξιλέωσή μου γιὰ τὰ ἁμαρτήματά μου, τὸ νὰ ὁδεύω μέσα ἀπὸ τέτοιους πειρασμοὺς καὶ μάλιστα νὰ μοῦ προξενοῦνται ἀπὸ ἐκείνους ἀπὸ τοὺς ὁποίους σὲ καμιά περίπτωση δὲν τὸ περίμενα!

Γιατί γιὰ νὰ παραλείψω ὅλα ὅσα συνέβησαν στὴν Κων/λη, μετὰ τὴν ἐξορία μου, ἐπιτρέπεται νὰ μάθεις ὅσα, στὸ δρόμο αὐτὸ τὸν μακρινὸ καὶ τραχύ, ὑπέμεινα – πὺν τὰ περισσότερα ἦταν ἱκανὰ νὰ μοῦ προξενήσουν τὸν θάνατο- ὅσα μετὰ τὴν ἀφίξή μου ἐδῶ, ὅσα μετὰ τὴν ἐκτόπισή μου ἀπὸ τὴν Κουκουσό, ὅσα μετὰ τὴν παραμονή μου στὴν Ἀραβισό».

Κι ὅμως ὅλα αὐτὰ τὰ ξεπέρασε, ὥστε νὰ θαυμάζουν καὶ οἱ Ἀρμένιοι, **«πῶς ἐν οὕτως ἀσθενεῖ σώματι καὶ ἀραχνώδει»** ὑποφέρει τόσο κρημνὸ καὶ μπορεῖ νὰ ἀναπνέει, ἐνῶ καὶ ἐκεῖνοι πὺν ἔχουν συνηθίσει σ' αὐτὰ παθαίνουν σοβαρὰ πράγματα. Ἄλλ' αὐτὸς ἔμεινε ἀβλαβὴς ὅχι μόνον μέσα στὶς ἀντίξοες καιρικὲς συνθήκες ἀλλὰ καὶ στοὺς κινδύνους ἀπὸ τὶς συχνὲς ἐπιδρομὲς τῶν ληστῶν. Καὶ ζοῦσε συνεχῶς μέσα στὴ στέρηση τῶν ἀπαραιτήτων, μὴ μπορῶντας νὰ χρησιμοποιοῦσε οὔτε λουτρό. Καὶ ἐνῶ ἄλλοτε τοῦ ἦταν ἀπαραίτητο συνεχῶς, τώρα συνήθισε τόσο στὴ στέρηση, ὥστε αἰσθάνεται πιὸ γερός. Καὶ συνεχίζει μὲ τὴν ἐπιβεβαίωση τῆς κραυγῆς τοῦ Παύλου: **«Ἐν τούτοις πᾶσι ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς».**

Στὴν **ΣΤ.΄ ΕΠΙΣΤΟΛΗ** ὁ ἅγιος Ἱεράρχης ἐκφράζει τὴ βαθύτατη χαρά του γιὰ τὴν ἥρωικὴ καὶ ἀνδρεία ἀπὸ μέρους τῆς Ὀλυμπιάδος ἀντιμετώπιση τῶν δυσχερειῶν. Γιατί τὸ νὰ μὴν ὑποφέρεις μόνον μὲ γενναιότητα τὶς δυσκολίες, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μὴν αἰσθάνεσαι κὰν ὅτι ὑπάρχουν, ἀλλὰ νὰ ἀδιαφορεῖς καὶ μὲ πολλή

ἄνεση νὰ φορεῖς τὸ στεφάνι τῆς ὑπομονῆς, χωρὶς νὰ κοπιᾶζεις, χωρὶς νὰ ἰδρώνεις, χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖσαι, οὔτε τοὺς ἄλλους νὰ ἐνοχλεῖς ἀλλὰ σὰν νὰ πανηγυρίζεις, αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξη τῆς συνεπέστερης φιλοσοφίας.

Καὶ θαυμάζει κανεὶς τὰ ἀλλεπάλληλα κύματα τῆς πνευματικῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης τοῦ ἱεροῦ πατρὸς γιὰ τὰ πνευματικὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἀγωνιζόμενης ψυχῆς.

«**Διὰ ταῦτα χαίρω, σκιρτῶ καὶ πέτομαι** ὑπὸ ἡδονῆς, οὐκ αἰσθάνομαι τῆς παρούσης ἐρημίας, οὐδὲ τῶν λοιπῶν περιστάσεων, εὐφραίνομενος καὶ γαννύμενος, καὶ σφόδρα καλλωπιζόμενος ἐπὶ τῇ σῇ μεγαλοφροσύνῃ καὶ ταῖς ἐπαλλήλαις νίκαις, οὐ διὰ σὲ μόνον ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον πόλιν ἐκείνην, ἣ καὶ ἀντὶ πύργου καὶ λιμένος γέγονας καὶ τείχους».

Τώρα ἡ διακόνισσα γίνεται τὸ εὐγλωττότερο παράδειγμα μὲ τὰ παθήματά της καὶ ὁδηγεῖ τοὺς ἄνδρες καὶ τὶς γυναῖκες στὸ νὰ ἀναλαμβάνουν μὲ εὐκολία τέτοιους ἀγῶνες, νὰ κατεβαίνουν στὰ πνευματικὰ σκάμματα μὲ ὅλη τους τὴν ἀνδρεία καὶ νὰ ὑπομένουν εὐκόλα τοὺς ἰδῶτες, ποὺ προξενοῦν οἱ τέτοιοι ἀγῶνες. Καὶ τὸ θαυμαστὸ εἶναι ὅτι «δὲν παρουσιάζεσαι στὴν ἀγορὰ οὔτε στὸ κέντρο τῆς πόλεως ἐπιδεικτικὰ ἀλλὰ κλεισμένη σ' ἓνα ταπεινὸ σπιτάκι «νευροῖς» δῆλ. ἐνισχύεις καὶ γίνεσαι **ἀλείπτῃς τῶν ἀγωνιστῶν** καὶ ἐνῶ ἡ θάλασσα μαίνεται τόσο καὶ τὰ κύματα ὑψώνονται τόσο καὶ οἱ σκόπελοι καὶ οἱ ὕφαλοι καὶ οἱ σπιλάδες καὶ τὰ ἄγρια θηρία ἀπὸ παντοῦ προβάλλουν, καὶ ἐνῶ τὰ πάντα σκεπάζει νύχτα βαθύτατη, ἐσύ, σὰν νὰ εἶναι μεσημβρία, καὶ γαλήνη καὶ ὁ ἀέρας νὰ' χει ἀκίνητοποιηθεῖ στὴν πρύμνη, ἔτσι ἔχοντας ἀπλώσει τὰ πανιὰ πλέεις μὲ πολλὴ εὐκολία, ὅχι μόνον χωρὶς νὰ κλυδωνίζεσαι ἀπὸ τὸ ἀγριοκαίρι, ἀλλὰ χωρὶς κὰν τὸ κύμα νὰ σὲ ραντίζει. Καὶ βέβαια πολὺ φυσικά. **Διότι τέτοια εἶναι τὰ πηδάλια τῆς Ἀρετῆς!**»

Πόση παραστατικὴ, ἀλήθεια, εἶναι ἡ εἰκονοπλαστικὴ δύναμη τῆς γραφίδας τοῦ Ἱεράρχου! Καὶ πλέκει, ἐξ ἀφορμῆς τῆς Ὀλυμ-

πιάδος, τὸ ἐγκώμιο τῆς γυναικείας χριστιανικῆς ἀρετῆς, ποὺ εἶναι ἱκανὴ καὶ ἄλλους νὰ προφυλάξει ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἥττα. Ἡ μεταφορὰ εἶναι ἀπὸ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες:

« Ἀλλ' ἡ γυνὴ καὶ ἀραχνῶδες περικειμένη σῶμα καὶ τοσαύτας ἐνεγκοῦσα προσβολάς, οὐ μόνον οὐδὲν ἔπαθες τοιοῦτον ἀλλὰ καὶ ἐτέρους πολλοὺς παθεῖν ἐκώλυσας. Κἀκεῖνοι μὲν οὐδὲν μέχρι πολλοῦ τῶν ἀγώνων προελθόντες, ἀλλὰ ἐξ αὐτῶν τῶν προοιμίων, καὶ βαλβίδος αὐτῆς, ὡς εἰπεῖν, ἀλλόμενοι κατηνέχθησαν. Σὺ δὲ μυριάκις τὴν ἐσχάτην νύσσαν περιελθοῦσα, καθ' ἕκαστον δρόμον τὸ βραβεῖον ἥρπασας ποικίλα παλαίσματα ἐπιδειξαμένη καὶ ἀγώνων εἶδη. Καὶ μάλα εἰκότως. **Οὐδὲ γὰρ ἐν ἡλικίᾳ, οὔτε σώματι τὰ παλαίσματα τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ἐν ψυχῇ μόνῃ καὶ γνώμῃ.**»

Γυναίκα καὶ μάλιστα μὲ σῶμα ἀραχνῶδες ἀπὸ τὴν κακοπάθεια, ποὺ ὑπέστη τόσες πολλὲς ἐπιθέσεις, ὅχι μόνον δὲν ἔπεσες σὲ κανένα τέτοιο ὀλίσθημα, ἀλλὰ καὶ ἄλλους δὲν ἄφησες νὰ τὸ πάθουν, ὅπως κάποιοι, ποὺ ἐνῶ ἦσαν πολὺ ψηλὰ ἔπεσαν πολὺ χαμηλὰ. Καὶ ἐκεῖνοι πρὶν κὰν προχωρήσουν στοὺς ἀγῶνες, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀφετηρίαν πηδώντας ἔπεσαν κάτω. Ἐσὺ ὅμως ἂν καὶ μῦριες φορὲς ἔκανες τὸν γύρο τοῦ σταδίου, σὲ κάθε διαδρομὴ ἄρπαζες τὸ βραβεῖο, διαπρέποντας σὲ ποικίλα παλαίσματα καὶ ἀγώνων εἶδη. Καὶ πολὺ φυσικά! **Τὰ παλαίσματα τῆς ἀρετῆς δὲν ἐξαρτῶνται οὔτε ἀπὸ τὴν ἡλικίαν οὔτε ἀπὸ τὴ σωματικὴ ἀλκή.** Ἐναπόκεινται μόνον στὴν ψυχὴ καὶ στὴν ἀπόφαση!

Ἀλλ' ὁ ἔπαινος ἔχει παιδαγωγικὸ χαρακτήρα. Νὰ γίνῃ ἀφορμὴ γιὰ νέους ἀγῶνες:

« Ἡ γὰρ τῶν ἤδη κατορθωθέντων μνήμη καὶ εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς καὶ μείζονος σοὶ γίνεται προθυμίας ὑπόθεσις. »

Στὴ **Ζ' ΕΠΙΣΤΟΛΗ** διαστέλλεται παραστατικότατα ὁ χαρακτήρας τῆς ἀρετῆς ἀπὸ ἐκεῖνον τῆς κακίας: « ἡ μὲν (κακία) πολεμοῦσα καταλύεται. Ἡ δὲ (ἀρετὴ) πολεμουμένη διαλάμπει μείζο-

νος. Καί ἡ μὲν οὐ μετὰ τοὺς ἀγῶνας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀγῶσιν ἔχει τὰ βραβεῖα, καὶ ὁ ἄθλος ἔπαθλον αὐτῇ γίνεται (καὶ τὸ ἀγώνισμα στὴ δική της περίπτωση ἀποτελεῖ ἔπαθλο). Ἡ δὲ ὅταν νικήσει, τότε μᾶλλον καταισχύνεται, τότε κολάζεται, τότε πολλῆς πληροῦται τῆς ἀτιμίας...».

Ὅμως ὁ ἄθλος τῆς ἀρετῆς εἶναι ἐπίμοχθος. Γιὰ τοῦτο ἡ ὑπομονὴ εἶναι «**ἡ βασιλὶς τῶν ἀρετῶν**». «**Ὑπομονῆς ἴσον οὐδέν, ἀλλ' αὕτη μάλιστα ἐστὶ ἡ βασιλὶς τῶν ἀρετῶν, ὁ θεμέλιος τῶν κατορθωμάτων, λιμὴν ἀκύμαντος, ἡ ἐν πολέμοις εἰρήνη, ἡ ἐν κλύδωνι γαλήνη, ἡ ἐν ἐπιβουλαῖς ἀσφάλεια, ἡ τὸν κατορθώματα αὐτὴν ἀδάμαντος στερρότερον ποιοῦσα**».

Ἀλλὰ ὁ Ἱεράρχης ποὺ παρηγορεῖ εἶναι πειστικός, γιατί ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν περίσσεια τῶν δικῶν του ἀγῶνων καὶ θλίψεων.

Στὴ **ΙΔ' ΕΠΙΣΤΟΛΗ** ἐμπιστευτικὰ διηγεῖται, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ παρηγορηθοῦν οἱ δικοὶ του στὴν Κωνσταντινούπολη, μὲ τὴ σκέψη, πῶς, καὶ κανένα ἄλλο δεινὸ ἂν δὲν εἶχε ὑποστεῖ, ἀρκοῦσαν αὐτὰ ποὺ συνέβησαν μέσα σὲ μία νύχτα, κατὰ τὴν φοβερὴ ἐναντίον του ἐπίθεση, νὰ τοῦ ἐξασφαλίσουν μύρια βραβεῖα:

«Ἦν γὰρ αὕτὴ ἡ ἀκμὴ τοῦ τριταίου. Καὶ προσῆν καὶ ἡ τῆς ὁδοῦ τλαιπωρία, ὁ κάματος, ἡ συντριβή, ἡ τῶν θεραπευσόντων ἐρημία, ἡ τῶν ἐπιτηδείων ἀπορία, τὸν μηδένα παρεῖναι ἡμῖν ἱατρόν, τῷ καμάτῳ καὶ θάλπει καὶ ἀγρυπνίαις καταταθῆναι, καὶ σχεδὸν αὐτὸς νεκρὸς ὢν, εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν».

Ὁ τριταῖος πυρετὸς βρισκόταν στὴν ἔξαρσή του. Καὶ εἶχε προστεθεῖ ἡ τλαιπωρία ἀπὸ τὸν δρόμο, ὁ κόπος, ἡ σωματικὴ κατάρρευση, ἡ ἀπουσία κάποιων ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ προσφέρουν βοήθεια, ἡ ἔλλειψη τῶν ἀπαραιτήτων, τὸ ὅτι δὲν ὑπῆρχε γιὰ μᾶς κανένας ἱατρός, τὸ ὅτι οἱ κόποι καὶ ἡ ζέστη καὶ οἱ αὐπνίες εἶχαν φθάσει στὸ ἔπακρον καὶ ὁ ἴδιος σχεδὸν νεκρὸς εἰσῆλθα στὴν πόλη (στὴν Καισάρεια κατὰ τὴν ἐναντίον τοῦ ἐπισκόπου

Φαρετρίου καὶ τῶν φανατισμένων μοναχῶν).

Εἶναι αὐτὴ ἡ ἐμπειρία ποὺ τὸν κάνει νὰ γράφει στὴν **ΙΕ' ΕΠΙΣΤΟΛΗ**.

«Οὐ τοίνυν διὰ τοῦτο θορυβεῖσθαι χρή, ὅτι πολλοὶ πανταχόθεν οἱ πόλεμοι καὶ οἱ θόρυβοι καὶ πολλαὶ αἱ ταραχαί. Ἀλλὰ τοῦναντίον, εἰ μηδὲν τούτων συμβεβήκει, τότε θαυμάσαι ἐχρῆν. **Τῇ γὰρ ἀρετῇ συγκεκλήρωται πόνος καὶ κίνδυνος.**»

Δὲν πρέπει λοιπὸν γιὰ τοῦτο νὰ θορυβεῖσαι, διατὶ πολλοὶ ἀπὸ πολλὰ μέρη ἐγείρονται οἱ πόλεμοι καὶ οἱ ταραχές. Ἀντίθετα, ἂν δὲν συνέβαινε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ἔπρεπε νὰ ἀπορεῖς. **Γιατὶ ὅποιος ἐπιλέγει τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς ψηφίζει ταυτόχρονα τὸν πόνον καὶ τὸν κίνδυνο.**

Ἀπὸ τὴν **ΙΕ' ΕΠΙΣΤΟΛΗ** φαίνεται ὅτι ἡ δοκιμασία τῆς Ὀλυμπιάδος συνεχίζεται καὶ ἡ συμπαράσταση τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου δυνατὴ, συμπαθὴς ἀλλὰ καὶ ἀπόλυτα **Χριστοκεντρικὴ** καὶ ἀνορθωτικὴ, ἐντείνεται: «Σὺ ποὺ ἀπὸ τὴν πρώτη σου νεότητα ἐπέδειξες τόση φιλοσοφία καὶ καταπάτησες τὸν ἀνθρώπινο τύφο, σὺ ποὺ ἀπεδύθης γενναῖα στὸν ἀγώνα, ποὺ ἔστησες τόσα τρόπαια, ποὺ λύπησες τόσο τὸν ἄγριο δαίμονα, ἀπὸ ποῦ ἔπλασες τὴν ἐλπίδα πῶς πρόκειται νὰ ζῆσεις μία ζωὴ ἡσυχῆ καὶ ἀνενόχλητης;

Στὴ **ΙΣΤ' ΕΠΙΣΤΟΛΗ** ὁ ἅγιος βεβαιώνει ὅτι οἱ διωγμοὶ καὶ οἱ ποικίλες θλίψεις εἶναι δείγματα τῆς Θείας ἀγάπης, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ συγκριθοῦν μὲ τὴν οὐράνια ἀντιμισθία!

«Τί γὰρ ἐστὶ πόλεως ἐκπεσεῖν καὶ τόπους ἐκ τόπων ἀμείβειν, καὶ πάντοθεν ἐλαύνεσθαι καὶ δημεύεσθαι, καὶ εἰς δικαστήρια περιέλκεσθαι, καὶ ὑπὸ στρατιωτῶν σπαράττεσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν τὰ μύρια εὐεργετηθέντων τὰ ἐναντία νῦν ὑπομένειν, καὶ παρ' οἰκετῶν, καὶ παρ' ἐλευθέρων ἐπηρεάζεσθαι, **ὅταν τὸ τούτων ἔπαθλον ὁ οὐρανὸς ἦ καὶ τὰ ἀκήρατα ἀγαθὰ ἐκεῖνα, τὰ μηδὲ λόγῳ ἐρμηνευθῆναι δυνάμενα καὶ πέρας οὐκ ἔχοντα, ἀλλὰ ἀθάνατον**

παρέχοντα τὴν ἐξ αὐτῶν ἀπόλαυσιν;»

Γιατί τί σημασία ἔχει τὸ νὰ ἐξοριστεῖς, τὸ νὰ φύγεις ἀναγκαστικά ἀπὸ τὸν ἓνα τόπο στὸν ἄλλο καὶ ἀπὸ παντοῦ νὰ σὲ διώχνουν καὶ νὰ σοῦ δημεύουν τὴν περιουσία καὶ νὰ σὲ σύρουν στὰ δικαστήρια καὶ νὰ σοῦ ἐπιτίθενται μὲ σκληρότητα οἱ δεσμοφύλακες στρατιῶτες καὶ τὸ νὰ δέχεσαι ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀπῆλυσαν μύριες εὐεργεσίες τὰ ἀντίθετα, καὶ νὰ καταδιώκεσαι καὶ ἀπὸ τοὺς δούλους καὶ ἀπὸ τοὺς ἐλεύθερους, ὅταν τὸ ἔπαθλον ὅλων αὐτῶν τῶν κακοπαθειῶν **εἶναι ὁ οὐρανὸς** καὶ τὰ ἄφθαρτα ἐκεῖνα ἀγαθὰ, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ἐρμηνευθοῦν καὶ δὲν ἔχουν τέλος ἀλλὰ προσφέρουν ἀθάνατη τὴν ἀπόλαυση, ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ αὐτά;

«Ὅπερ γὰρ ἐστὶν ἀράχνη καὶ σκιά καὶ καπνὸς καὶ εἴ τι τούτων εὐτελέστερον, τοῦτο ἐστὶ τὰ ἐπενεχθέντα σοὶ πάντα δεινὰ, πρὸς τὰ μέλλοντα διδόσθαι σοὶ ἐντεῦθεν βραβεῖα»

Γιατί ὅ,τι ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀράχνη καὶ ἡ σκιά καὶ ὁ καπνὸς καὶ ἂν ὑπάρχει κάτι εὐτελέστερον ἀπὸ αὐτά, αὐτὸ εἶναι τὰ δεινὰ ποὺ σὲ βρῆκαν σὲ σχέση μὲ τὰ βραβεῖα, ποὺ πρόκειται νὰ σοῦ δοθοῦν γι' αὐτὴ τὴ δοκιμασία.

Στὴ **ΙΖ' ΕΠΙΣΤΟΛΗ** ὅταν διαπιστώνει ὅτι οἱ καινούριες δοκιμασίες καὶ θλίψεις, ποὺ ὑφίστατο ἡ Διακόνισσα ἐπέτυχαν τὸ σκοπὸ τους- «τὸ εὐτονώτερα γενέσθαι τῆς ψυχῆς τὰ νεῦρα καὶ μείζονα πρὸς τὰ παλαίσματα καὶ τὴν ἰσχὺν» μὲ εὐφροσύνη ἀναφωνεῖ: **«Μακαρία σὺ καὶ τρισμακαρία τῶν ἐντεῦθεν στεφάνων, μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ἀγώνων.»**

Καὶ ὁ μάρτυρας ιεράρχης ἀπευθύνει τὸ ὕστατο «χαῖρε» στὴν ἀγία ψυχή: «Χαῖρε τοίνυν καὶ εὐφραίνου καὶ ὑπὲρ σαυτῆς καὶ ὑπὲρ τῶν τὴν μακαρίαν τελευτησάντων τελευτὴν οὐκ ἐν κλίνῃ, οὐδὲ ἐν οἰκίᾳ, ἀλλ' ἐν δεσμοτηρίοις καὶ ἀλύσεσι καὶ βασάνοις. Θρήνει δὲ μόνους τοὺς ταῦτα ποιοῦντας καὶ δάκρυε.»

Στὶς 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 407, **«ἐτελεύτα τὴν μακαρίαν τελευ-**

τήν, οὐκ ἐν κλίνῃ οὐδὲ ἐν οἰκίᾳ, ἀλλ' ἐν δεσμωτηρίῳ καὶ ἀλύσει καὶ βασάνοις» ὁ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, διότι κατὰ τὸν βιογράφο του «ἐχρῆν τὸν ὅλον ἐσταυρωμένον ζήσαντα βίον καὶ τὸ καύχημα οὐκ ἐν ἄλλῳ ἢ ἐν τῷ **Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ θέμενον**, κατ' αὐτὴν γὰρ τὴν ἡμέραν τῆς αὐτοῦ ἐορτῆς, ὃν ἐκ τῆσδε τῆς ὕλης ἐπεφέρετο χοῦν ἀποθέσθαι καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑψωθῆναι». Ἐπρεπε ἐκεῖνος, ποὺ ὅλη του ἡ ζωὴ ὑπῆρξε βίος ἐσταυρωμένος, αὐτὸς ποὺ τὸ καύχημά του δὲν τὸ εἶχε τοποθετήσει **παρὰ μόνο στὸν Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ**, τὴν ἡμέρα τῆς δικῆς του ἐορτῆς, ἔπρεπε νὰ ἀποθέσει ὅ,τι χωματένιο εἶχε ἢ ὑπόστασὴ του καὶ πρὸς τὸν Θεὸν νὰ ὑψωθεῖ».

Καὶ ἡ Ὀλυμπιάς; Ἐβάδισε καὶ αὐτὴ στὰ ἴχνη Του! Ἐν Νικομηδεῖα ἐξόριστος παραμείνασα ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ τὰς τῶν πειρασμῶν νιφάδας ποικίλας τῶν θλίψεων τῷ πρὸς Θεὸν ἔρωτι γενναίως ὑπενεγκοῦσα, τὸν τῆς ὑπομονῆς ἀνεδύσατο στέφανον.» (Βιογράφος της).

Στὴν ἀγία μορφὴ τῆς «**Χρυσῆς Ὀλυμπιάδος**» ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἐξαγιασμένη ἐν Χριστῷ γυναικεῖα ὕπαρξις, ἐλευθερωμένη ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰ ἀσθενήματα τῆς φύσεως, εἶναι ἱκανὴ νὰ κρατήσῃ πολὺ ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας, βοηθὸς καὶ συνεργάτης τοῦ ἀνδρός, συγκοινωνὸς στὴ θλίψη καὶ στὴ δόξα τῆς Βασιλείας Του!